

Alabalık Üreticilerinin Sektörel Memnuniyetleri, Sorunları ve Beklentileri: Şanlıurfa Örneği

*****

Sectoral Satisfaction, Problems And Expectations Of Trout Manufacturers: Example Of Sanliurfa

Yrd.Doç.Dr.Zafer DOĞU
Harran Üniversitesi, Bozova MYO
zaferdogu@harran.edu.tr

Yrd.Doç.Dr Mehmet Reşit SEVİNÇ
Harran Üniversitesi, Bozova MYO
rsevinc@harran.edu.tr

Doç.Dr.Erdinç ŞAHİNÖZ
Harran Üniversitesi, Bozova MYO
e_sahinoz@yahoo.com

ÖZET

Bu çalışmada Karkamış, Birecik ve Atatürk Baraj Göllerinde faaliyet gösteren üretim tesisi sayısı 21 olan işletmeler incelenmiştir. Çalışma materyalini, Ocak 2017 - Şubat 2017 tarihleri arasında alabalık üretim işletmelerinden odak grup görüşmesi yöntemi ile elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Tamamı baraj gölleri üzerinde kurulup, ağ kafeslerde yetiştiricilik yapan işletmelerin mevcut durumları tespit edilerek bölgede sürdürülebilir yetiştiricilik için öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir Yetiştiricilik, Üretim, Odak Grup Görüşmesi

Jel Kodları: Q22, R11

Abstract

In this study, the enterprises with 21 production facilities operating in Karkamış, Birecik and Atatürk Dam Reservoirs were examined. The study material is the primary data obtained from the trout production enterprises by focus group interview method between January 2017 and February 2017. All of them were established on dam reservoirs and tried to develop suggestions for sustainable aquaculture in the region by determining the current situation of the enterprises that are growing in net cages.

Key words: Sustainable Aquaculture, Production, Focus Group Interview

Jel Codes:Q22,R11

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun 2030'lu yıllarda 10 milyarı geçeceği tahmin edilmektedir. Bu durumda mevcut protein ihtiyacının karşılanabilmesi için 2030 yılına kadar balık üretiminin %50 artırılması gerekmektedir. 2014 yılında dünya su ürünleri üretimi 167 milyon tona ulaşmıştır. Bu üretimin yaklaşık 93,5 milyon tonu avcılık, 73,5 milyon tonu yetiştiricilik yoluyla elde edilmektedir. Dünyada su ürünleri yetiştiriciliği 2014 yılı itibariyle 160 milyar dolar olurken, Türkiye'nin toplam ihracatının % 8 gerilediği 2015 yılında, su ürünleri ihracatını dolar bazında koruyarak ancak 700 milyon dolara ulaşabilmiştir. 2023 yılına gelindiğinde ise bu rakamın 2,5 milyar dolara ulaşması hedeflenmektedir (TUIK, 2016).

Türkiye balık yetiştiriciliğinde 2015 FAO verilerine göre dünyada 23. sırada yer almaktadır. Su ürünleri üretimimiz 2015 yılı itibariyle 672 bin ton olarak rapor edilirken, bu üretimin 432 bin tonu avcılık, 240 bin tonu ise yetiştiricilik yoluyla yapılmaktadır. Türkiye'de yetiştiriciliği en çok yapılan deniz balığı türleri 75 bin ton ile Levrek ve 52 bin ton ile Çipura olup, içsularda yaklaşık 108 bin ton ile alabalık önemli bir yer almaktadır ([BSGM](#),2016).

Türkiye 108 bin tonu aşan porsiyonluk alabalık üretimi ile İtalya (36800 ton) ve Danimarka (27591 ton)'yı geride bırakarak bu alanda Avrupa'da lider konumda bulunmaktadır (FEAP, 2015). Gökkuşluğu alabalığının en fazla üretimi 14286 ton ile Elazığ ilimizdir. Bu ilimizi 13900 ton ile Muğla, 11227 ton ile Kayseri, 9724 ton ile Burdur, 4350 ton ile Malatya takip ederken, son dönemde GAP kapsamında yapılandırılan Atatürk, Birecik ve Karkamış Baraj göllerinin alabalık üretimine açılmasıyla 4297 ton üretime ulaşan Şanlıurfa ilimiz 6. sırada yer almaktadır (Anonim, 2015 a).

GAP Bölgesi Fırat ve Dicle Havzasında olmak üzere; 2235 km uzunluğunda akarsu, 6481 ha doğal göl ve 129 987 ha baraj gölü gibi büyük bir su kaynağı potansiyeline sahiptir. GAP Bölgesinde yapımı öngörülen baraj göllerinin tamamlanması ile birlikte yaklaşık 198473 ha su yüzey alanı oluşacaktır. Bu potansiyel akılcı bir şekilde değerlendirildiğinde, bölgenin su ürünleri

üretim ve tüketimi artış gösterecek, ulusal ekonomiye önemli bir katkı sağlanacaktır (Anonim, 2015 b).

Bugün, Şanlıurfa ve Gaziantep il sınırları içerisinde yer alan, Karkamış, Birecik ve Atatürk Baraj Göllerinde faaliyet gösteren üretim tesisi sayısı 21 adettir (Gaziantep Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2016; Şanlıurfa Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2016). Bu tesislerde halen % 50 kapasiteyle alabalık yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Kârlı bir üretim dalı olarak bilinen alabalık işletmelerin güncel durumlarının ortaya konmasında, söz konusu işletmelerin gelişimleri açısından önem arz etmektedir. Çalışmamızın amacı bölgedeki alabalık işletmelerinin son durumlarını ortaya koyarak, karşılaştıkları sorunlarına karşı çözüm önerileri geliştirmektir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Materyal

Bu çalışmanın ana materyalini; Şanlıurfa ilinde faal olarak çalışan alabalık üretim işletmelerinden odak grup görüşmesi yöntemi ile elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Faaliyet gösteren alabalık işletmelerinin bilgileri Gıda Tarım ve Hayvancılık il Müdürlüklerinden alınmış, listede bulunan 21 işletmeden (Birecik'te 19, Bozova'da 2 işletme bulunmaktadır) tam sayım yöntemiyle veriler elde edilmiştir. Birincil veriler alabalık işletmelerinin sahibi/yetkilileri ve çalışanlarından alınmıştır. Bu verilere ilave olarak ilgili kurum, kuruluş ve konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalardan elde edilen ikincil verilerden de faydalanılmıştır.

2.2. Yöntem

Araştırmada yöntem olarak, saha çalışmalarında veri toplamada sıkça kullanılan odak (focus) grup görüşmeleri yöntemi kullanılmıştır. Odak grup görüşmeleri, bir grup içindeki alt grupların kendilerinin de bilinçli, yarı bilinçli veya bilinçsiz oldukları psikolojik ve sosyo – kültürel özellikler ve yaptıkları uygulamalar hakkında bilgi almayı, davranışları ve bu davranışların arkasındaki nedenleri öğrenmeyi amaçlayan niteliksel bir yöntemdir. Odak grup görüşmeleri, genel olarak grup tartışmaları içinde amacı, kompozisyonu ve izlenen süreç açısından özel bir yapı gösterir. Odak grup görüşmeleri, “izin veren ve ürkütücü olmayan bir ortamda belli bir

konuya ilişkin algıları öğrenmek amacı ile dikkatlice planlanmış tartışmalar olarak” tanımlanabilir (Şahsuvaroğlu ve Ekşi, 2008).

Odak grup çalışmaları küçük gruplar ile kapalı toplantılar halinde yapılan ve katılımcı kişilerin belirli bir konu hakkında görüşlerinin tespit edilmesi amacı ile yapılan niteliksel çalışmalardır. Odak grup çalışmalarında temel amaç kişilerin derin algısında olayların nasıl değerlendirildiğini anlamak ve sosyallik platformunda bu kararın nasıl netleştiğini öğrenmektir. Herhangi bir konuda hedef kitlenin veya sosyal paydaşların, konu hakkında derin algıdaki görüş, eğilim, tutum ve davranışlarının detaylı olarak analiz edilmesi gerektiği hallerde odak grup görüşmelerinden yararlanılır (Anonim, 2017).

Tablo 1: Odak grup görüşmesi yapılan ilçe ve kişi sayıları

İlçeler	Grup Sayısı	Görüşme Yapılan İşletme Sahibi Sayısı	Görüşme Yapılan Çalışan Sayısı
Birecik	5	19	27
Bozova	1	2	6
TOPLAM	6	21	33

Odak grup görüşmeleri tesislerin üretim yaptıkları çiftlik alanlarında gerçekleştirilmiştir. Birecik ilçesinde 5, Bozova ilçesinde ise 1 grup oluşturulmuştur. İşletme sahiplerinin/yetkililerinin tamamı ile görüşme sağlanabilmiştir. Çalışan personelin ise 33’ü ile görüşme yapılmıştır (Tablo 1).

Odak grup görüşme yöntemi ile beraber, işletmelerin faaliyet gösterdiği alanlar yerinde ziyaret edilerek gözlemlenmiştir. Araştırmada görev alan saha personelleri tarafından gözlem raporları hazırlanmış ve bu çalışmada bu raporlardan da faydalanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Alabalık Üretim Çiftlikleri İle İlgili Genel Bilgiler

Karkamış, Birecik ve Bozova Baraj Gölleri’nde incelenen işletmelerin tamamı ağ kafeslerde alabalık yetiştiriciliği yapmaktadır. Baraj göllerindeki 21 işletmeden 19 tanesi Şanlıurfa ili Birecik ilçesi ve 2 tanesi Bozova ilçesinde yer almaktadır (Tablo 1). Çalışmanın yürütüldüğü

bölgedeki ilk faaliyete geçen işletme Birecik ilçesi, Çiçekalan Köyü Mevkii'nde kurulan Akkaya A.Ş.'dir. Bununla birlikte, Birecik ilçesindeki 19 işletmenin 3 tanesi Gaziantep ili Karkamış ilçesinde faaliyetlerine devam etmektedirler. Söz konusu işletmelerden 3 tanesi çeşitli sorunlarından dolayı işletmelerini başka bir işletmeye devir yoluna gitmişlerdir. Birecik'teki 4 işletme ve Bozova'daki 1 işletme de faaliyetlerini sona erdirmişlerdir. Faaliyette olan işletmelerde, çapı 12-20 m. ve kafes ağ derinliği 6-11 m. arasında değişen toplam 179 adet dairesel şekilli HDPE kafesler ile ebatları 5x5 m. ile 8x8 m. ve kafes ağ derinliği 5-6 m. arasında değişen toplam 40 adet kare şekilli HDPE kafeslerin kullanıldığı belirlenmiştir (Şekil 1). Galvanizli demir borulu veya ahşap çerçevelerden oluşan kare şekilli kafes sayısı ise 60 adettir. Bu işletmelerdeki kafesler kıyıya 30-500m uzaklıkta konumlanmış olup, ebatları 5x5 m, kafes ağ derinliği de 5-6 m. arasında değişmektedir. İşletmeler ekstruder yemler kullanmakla beraber, kullanılan yemlerin % 30'ukendi üretimleri, % 70'i de dışarıdan temin edilmektedir. Yemler çoğunlukla İzmir, Kayseri, Denizli ve Muğla illerindeki balık yemi üreten fabrikalardan satın alınmaktadır. Yemleme kare kafeslerde manuel olarak yapılmakta ancak dairesel şekilli kafeslerde otomatik yemleme mekanizasyonları kullanılmaktadır. Araştırmanın yapıldığı alandaki 21 işletmenin üretim kapasiteleri farklılık göstermekle birlikte toplam üretim kapasiteleri ortalama 10,686 ton/yıldır (Tablo 2). Bu işletmelerin 13 tanesi halen faaliyetlerini sürdürürken, 5'i faaliyetini durdurmuş, 3 tanesi de başka işletmeye devretmiştir. Bölgedeki işletmelerde toplam yavru üretimi ise 25 milyon / yıl'dır. İki farklı firmaya ait toplam 7 adet işletme yavru balıklarını, diğer bölge illerinde bulunan kendilerine ait yavru üretim tesislerinden getirmektedir. 3-10 g. ağırlığındaki yavru balıklar, ağ kafeslere yerleştirilerek 6-7 aylık beslenme periyoduna tabi tutulduktan sonra pazara sunulmaktadır. Çoğunlukla 4-12 g arasında entansif yetiştiriciliğe alınan alabalıklar 6-7 aylık sürede Pazar boyuna gelebilmektedir. İşletmelerde pazarın ihtiyacına binaen her dönemdeki balıklardan satış yapılabildiği belirtilmektedir. İşletmelerde yetiştirilen alabalıkların % 30'u Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır gibi yakın bölge illerine, % 70'i ise Muğla, Antalya ve Ankara gibi birçok farklı illere satışı yapılmaktadır. Yetiştirilen tüm ürünün satıldığı ifade edilmektedir. İşletmelerde toplamda 72 personel çalıştığı tespit edilmekle birlikte, yılda 5-6 personelin işi bıraktığı belirtilmektedir. Bu personelin 12'si su ürünleri mühendisi, 3'ü su ürünleri teknikeri, 55'i işçi, 2'si ise muhasebeci olduğu bildirilmektedir.

Tablo 2: Şanlıurfa ve Gaziantep il sınırları içerisindeki alabalık yetiştiricilik tesisleri

NO	İŞLETME ADI/ÜNVANI	KAPASİTE (Ton /Yıl)	ADRES	YAVRU ÜRETİMİ	YETİŞTİRİCİLİK ŞEKLİ	FAALİYET DURUMU
1	Fırat Alabalık-1	100	Saha Mah. Kelaynak Mevkii-Birecik	5.000.000	Kare Kafes	Faal
2	Fırat Alabalık-2	500	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal
3	Fırat Alabalık-3	700	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal
4	Toprak Alabalık	950	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	10.000.000	Dairesel Kafes	Faal
5	Tunç Alabalık	950	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	10.000.000	Dairesel Kafes	Faal
6	Şahin Alabalık	29	Saha Mah. Kelaynak Mevkii-Birecik	-	Kare Kafes	Faal
7	Çelik Alabalık	700	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal
8	Eroğlu Alabalık	100	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal Tunç-2 Devir
9	Polat Alabalık	100	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal Tunç-2 Devir
10	Kılıç Alabalık	100	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal Tunç-2 Devir
11	Kırgıl Alabalık	485	Çiçekalan Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal
12	Akkaya A.Ş.	965	Çiçekalan Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel + Kare Kafes	Faal
13	Antalya Balık A.Ş. A İşletmesi	950	Çiçekalan Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal Değil
14	Antalya Balık A.Ş. B İşletmesi	950	Çiçekalan Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal Değil
15	Antalya Balık A.Ş. C İşletmesi	950	Çiçekalan Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal Değil
16	Aquanet Ltd. Şti.	950	Çiçekalan Köyü Mevkii-Birecik	-	Dairesel Kafes	Faal
17	Bafa A.Ş.	700	Dutluca Yaslıca Mevkii-Bozova	-	Dairesel Kafes	Faal
18	Kurtoğlu Alabalık	249	Duyduk Köyü Mevkii-Birecik	-	Kare Kafes	Faal
19	Durak Alabalık	29	Kayalı Köyü-Feribot İskelesi Mevkii-Birecik	-	Kare Kafes	Faal
20	Avşar Alabalık-M.	200	Arıkök Köyü-Bozova	-	Kare Kafes	Faal Değil
21	Altıngeyik Alabalık	29	Karşiyaka Mah. Mevkii Birecik	-	Kare Kafes	Faal Değil
TOPLAM		10,686				

Şekil 1: Alabalık işletmesinde dairesel şekilli HDPE kafeslerden bir görüntü

3.2. Sektörel Sorunlar

3.2.1. Teknik Altyapı ve Personel

Tarım sektörüne bağlı olarak yürütülen su ürünleri sektörü, genel niteliği ile sanayi ve hizmet sektöründen ayrılan bir yapıya sahiptir. Su ürünleri sektörü faaliyetlerinin doğa koşullarına bağlı olması dolayısıyla üretim riski faktörü yüksek, zorunlu dönemsel üretim yapısıyla da arzın fiyat esnekliği sifıra yakındır. Bu faktörler su ürünleri sektöründe alabalık yetiştiriciliği gibi spesifik bir üretim faaliyeti olunca çok daha ciddi etkili olmaktadır. Alabalık yetiştirme biçimi tamamıyla suya ve doğa koşullarına bağlı olması nedeniyle diğer tarımsal faaliyet biçimlerinden ayrılmaktadır. Diğer taraftan alabalık yetiştiriciliği diğer tarımsal üretim biçimlerine nazaran çok daha teknik, kalifiye/yetişmiş eleman ihtiyacı daha yüksek, çalışma koşulları çok daha zor bir tarımsal üretim biçimidir.

Akuakültürde entansif üretimin artması ve endüstriyel işletme prosesinin yerleşmesi için makine kullanımı, mekanizasyon ve otomasyon büyük önem taşır. Yoğun üretim koşullarında alet makine kullanımı ve mekanizasyon; üretim sürecinde işgücü gerektiren çalışmaları kolaylaştırıp, iş kalitesini ve verimliliğini artırır. Yoğun iş gücü gerektiren işlerde zaman kayıplarını ortadan kaldırır. Entansif üretimde canlı materyalin biyolojik isteklerini (yem, oksijen, su koşulları vb.) zamanında ve optimal seviyede karşılar. Üretim kademelerinde etkin kontrol ve denetimi sağlar. Üretim miktarı, kalite ve verimliliği artırır. İş gücü ihtiyacını azaltıp, işletme masraflarını düşük düzeyde tutarak rantabiliteyi yükseltir. Ayrıca çalışma koşullarının iyileştirilmesi, teknolojik gelişim sürecine uyum sağlanması, geniş kapsamlı iletişim ve dayanışmanın sağlanması gibi nedenlerden dolayı alet makine kullanımı ile mekanizasyon büyük önem taşır (Yüngül ve ark., 2016).

Araştırma alanında faaliyet gösteren çiftliklerdeki üretim biçiminin entansif üretimi yakalayamadıkları görülmüştür. İşletmelerde emek yoğun bir üretim biçiminin varlığı ve etkisi hissedilmektedir. İşletmelerde özellikle kalifiye teknik personel sıkıntısı yaşanmakta olup, çalışma koşullarının zorluğu ve çalışma alanının yapısal niteliği; personel teminini zorlaştırmaktadır. Su ürünleri fakültelerinin ve yüksekokullarının öğrenci alamaması dolayısıyla, sektörde yetişmiş kalifiye personel varlığı endişe verici düzeylere ulaşmıştır.

3.2.2. Örgütlenme

Gelişmiş ülkelerde ve Avrupa Birliği'nde (AB) üreticiler; kooperatifler, ziraat odaları ve üretici birlikleri gibi görev ve sorumlulukları birbirini tamamlar nitelikte üç boyutlu demokratik örgütlere sahiptirler. Bu yapı içerisinde kooperatifler üreticilerin ekonomik kolunu, üretici birlikleri mesleki politikaların yönlendirilmesi ve lobi faaliyetlerini, Ziraat Odaları ise hükümetler ile üreticiler arasındaki köprü görevini yerine getirmektedir. Dünyada tüm kooperatif üyelerinin %33'ü Avrupa'da, %30'u Amerika'da, %28'i Asya Pasifik Bölgesi'nde, %8'i Afrika'da ve %1'i diğer bölgelerde yer almaktadır. Dünyada yaklaşık 60 milyon üyesi bulunan 225 000 tarımsal kooperatif yer alırken, AB'de ve Türkiye'de sırasıyla tüm kooperatiflerin %25 ve %30'unu tarımsal kooperatifler oluşturmaktadır (Can ve Sakarya, 2012).

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların/kırsalda yaşayanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri de, üreticilerin etkili bir

biçimde örgütlenmesidir. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, tarımın gelişip sanayileştiği ve üreticilerin de örgütlendiği görülür. Çünkü tarım politikalarını oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek, pazarda etkili olabilmek, çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek, ancak örgütsel güçle yani örgütlü üreticilerle olmaktadır (Gülçubuk ve Özer, 2007).

Hayvancılığın desteklenmesi kapsamında su ürünleri yetiştiriciliği yapan işletmecilerin su ürünleri birliğine üye olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bölgedeki bütün alabalık yetiştiricileri Su Ürünleri Yetiştiricileri Birliğine üyedirler. Ancak 21 işletme ve bu işletmelerin mekansal açıdan birbirine yakın denebilecek alanlarda kurulmasına rağmen, pazarda rahat hareket etmek, sektörün veya su ürünleri politikalarının yarattığı/yaratacağı sorunların etkilerini azaltabilmek adına işletmeler örgütlenip kooperatif kurmamışlardır. İşletme sahipleri ile yapılan görüşmelerde bu durumun temel nedeninin üreticilerin ürünlerinin pazarlanmasında sıkıntı yaşamamalarının olduğu görülmüştür. Ayrıca üreticiler ile yapılan görüşmelerde özellikle Türkiye’de kooperatiflerin işleyişine olan güvenlerinin sarsıldığı görülmüştür. İşletme sahipleri sorunlarını örgütlü hareket ederek değil, bireysel ilişkiler ve uygulamalar ile çözülmesinin daha kolay ve az zaman alacağı görüşündedirler.

3.2.3. İşletmelerin kurum ve üniversiteler ile bağları

Daha öncede bahsedildiği gibi alabalık üretim faaliyeti, tarımsal üretim faaliyetlerinin bir kolu olmakla beraber nitelik ve yapı itibari ile diğer tarımsal üretim faaliyetlerden ayrı bir öneme sahiptir. İşletme sahipleri ve çalışanlarının üretim süresince karşılaştıkları sorunlardan bir tanesi; gerek il/ilçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri gerekse üniversitelerin ilgili birimleri ile bağların istenilen düzeyde olamamasıdır. Üretim sürecinde ortaya çıkan bir sorunu işletme sahipleri veya çalışanları deneme yanılma, büyük işletmelerin, yem ve ilaç firmalarının yönlendirmeleri ile çözmeye çalışmaktadırlar. Sorunun çözümü için il/ilçe müdürlüklerine başvurduklarında balık yetiştiriciliği konusunda uzman mühendis veya teknik elamana ulaşamamaktadırlar.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

İşletmelerde yapılan odak grup görüşmelerinde iş verenlerin çoğunlukla bürokratik işlemlerin çokluğu, uzun zaman alması ve masraflı olması, küçük işletmelerin bürokratik işlemlerde

bilinçsiz olması, örgütsel yapılanmanın zayıf olması, mevzuatın karmaşık ve dağınık olması gibi pek çok etken alabalık işletmelerinin sürdürülebilirliği açısından başta gelen sorunlar olarak göze çarpmaktadır. Bunların yanında, üretim gerçekleştirilirken işletmelerde yem fiyatlarının döviz kuruna göre değişkenliğinden dolayı kar oranlarının düştüğü ifade edilmektedir. Bununla birlikte, işletmelerdeki teknik personel ve mühendis sayısının çok az olduğu görülmektedir. Ek olarak, işletmelere verilen teşvik oranlarının çok düşük seviyelerde kaldığı belirtilmektedir.

İşletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için düşünülen öneriler;

1. İşletmelerin mevcut sorunlarının hızlı bir şekilde tespit edilip çözülebilmesi için örgütlenmeye giderek kooperatifleşmenin bir an önce sağlanması gerektiği,
2. Özellikle küçük ölçekli işletmeler için yetkili kurumlar ve üniversiteler aracılığıyla danışmanlık hizmetlerinin verilmesi ve takibinin yapılması
3. Döviz kurundan bağımsız yem fiyatının her sene belirlenerek tavan fiyat uygulamasına gidilmesi,
4. Daha fazla teknik personel ve mühendis çalıştırmalı, bununla birlikte işçi statüsündeki personele yönelik eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi,
5. İşletmelere verilen teşviklerin her sene pazar durumuna göre güncellenmesi gerektiği şeklinde sıralanabilir.

KAYNAKÇA

- ANONİM (2015a). Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Su Ürünleri Veri ve Dokümanları
- ANONİM (2015b). Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Erişim tarihi: 11.03.2017)
- ANONİM (2017). Hedef Kitlenin Derin Algısında Saklı Gerçeği Görmek ve Anlamak. http://www.agplatform.eu/arastirma_odak.html (Erişim tarihi: 29.03.17)
- BSGM (2016). **T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, Su Ürünleri İstatistikleri, 2004-2015** (Erişim tarihi: 01.03.2017)
- CAN, M.F, SAKARYA, E. (2012). **Dünya ve Türkiye’de Tarım ve Hayvancılık Kooperatiflerinin Tarihsel Gelişimi, İktisadi Önemi ve Mevcut Durumu**. Vet. Hekim. Der. Dergisi, 83 (1): 27 - 36.
- FEAP (2015). **Europeana Aquaculture Production Report 2005-2014**.
- GAZİANTEP GIDA TARIM VE HAYVANCILIK İL MÜDÜRLÜĞÜ. (2016).
- GÜLÇUBUK, B., ÖZER, D. (2007). **Toplum Temelli Kırsal Kalkınma İlkeleri Açısından GAP Bölgesinde Tarımda/Kırsal Alanda Örgütlenme**. GAP V. Tarım Kongresi, 17 - 19 Ekim, Şanlıurfa, s.253 - 259.
- ŞAHSUVAROĞLU, T., EKŞİ, H. (2008). **Odak Grup Görüşmeleri ve Sosyal Temsiller Kuramı**. Eğitim Bilimleri Dergisi, 28 (28): 127 – 139.
- ŞANLIURFA GIDA TARIM VE HAYVANCILIK İL MÜDÜRLÜĞÜ. (2016).

- TÜİK (2016). **Su Ürünleri İstatistikleri 2016**. Türkiye İstatistik Kurumu Yayın No:4349. Ankara, 61 s. (Erişim tarihi: 27.03.2017).
- YÜNGÜL, M., KARAMAN, Z., DÖRÜCÜ, M. (2016). **Karkamış Baraj Gölü'ndeki Yetiştiricilik Tesislerinin Su Ürünleri Mekanizasyonu Yönünden Araştırılması**. Yunus Araştırma Bülteni, (1): 37 – 46.

